

Osební dohodki delavcev

Osební dohodek delavca je del dohodka gospodarske organizacije razdeljen na posamezne delavce v sorazmerju z njihovim prispevkom pri ustvarjanju tega dohodka. Na njegovo nastajanje vpliva delavec sam tako kot posameznik s svojim trudom na delovnem mestu kakor tudi kot član delovnega kolektiva z uspehom gospodarske organizacije pri poslovanju kakor tudi z odločanjem o višini sredstev, ki naj jih izločijo iz dohodka gospodarske organizacije za osebne dohodke. To izločitev izvršimo iz čistega dohodka gospodarske organizacije po odvedbi prispevkov za splošnodružbene potrebe.

Osební dohodek delavca določamo po osnovah, ki jih določi gospodarska organizacija v naprej v tarifnem pravilniku. Take osnove so tarifne postavke, norme, premijske osnove in druge osnove za ugotavljanje osebnega dohodka. Tarifni pravilnik uveljavlja sama gospodarska organizacija, pri čemer lahko k tistemu delu, s katerim so določene tarifne postavke, poda svoje pripombe občinski ljudski od-

bor, če misli, da ni v skladu s splošno višino tarifnih postavk na področju občine.

Tarifne postavke pa še ne dajo pravice na določeno višino osebnega dohodka. Pravico do osebnega dohodka na osnovi tarifnih postavk ter drugih osnov ima delavec v mejah dohodka, ki ga je gospodarska organizacija realizirala in določila za osebne dohodke ali v mejah čistega dohodka.

Osební dohodek obsega razen dela za osebno potrošnjo delavca tudi prispevke proračunom, pa socialno zavarovanje, za gradnjo stanovanj in druge, če jih določajo zvezni zakoni. Osební dohodek uslužbencev v javni službi kakor tudi delavcev družbenih organizacij so njihove skupne plače, ki prav tako obsegajo razen dela, ki se jim izplača za osebno potrošnjo, tudi prispevke, ki se po zakonu plačajo iz osebnega dohodka.

Prispevek proračunom iz osebnega dohodka se plača od skupnih mesečnih prejemkov, in to po naslednjih stopnjah:

Ce znaša osnova prispevka din	se plača na račun prispevka
do 20.000	10 %
20.000— 40.000	2.000 + 15 % od zneska nad 20.000
40.000— 60.000	5.000 + 20 % od zneska nad 40.000
60.000—100.000	9.000 + 30 % od zneska nad 60.000
nad 100.000	21.000 + 40 % od zneska nad 100.000

Kmetijski delavci plačajo prispevek proračunom po naslednjih stopnjah:

Ce znaša osnova za prispevek	se plača na račun prispevka
do 15.000	—
15.000— 20.000	10 % od zneska nad 15.000
20.000— 40.000	500 + 15 % od zneska nad 20.000
40.000— 60.000	5.500 + 20 % od zneska nad 40.000
60.000—100.000	7.500 + 30 % od zneska nad 60.000
nad 100.000	19.500 + 40 % od zneska nad 100.000

Prispevek za socialno zavarovanje se plača po stopnji 24 % od zneska osebnega dohodka po odbitku prispevka proračunom iz osebnega dohodka. Od iste osnove se plača tudi 7 odstotkov prispevka za stanovanjsko graditev.

Kmetijski delavci pa plačajo prispevek za socialno zavarovanje po stopnji 20 %, za stanovanjski prispevek pa po stopnji 2 % od zneska osebnega dohodka po odbitku prispevka od osebnega dohodka.

Minimalni osebni dohodek

Delavcu ni mogoče določiti tarifne postavke, ki bi bila nižja od minimalnega osebnega dohodka. Delavec ima pravico na minimalni osebni dohodek tudi v primeru, če gospodarska organizacija ni realizirala zadostnega dohodka niti za kritje minimalnega osebnega dohodka, osebni dohodek delavca v višini 60 % njegovega minimalnega osebnega dohodka ne more biti predmet nobene izvršbe niti zavarovanja.

Minimalni osebni dohodek določi zakon. Do uveljavitve posebnih predpisov o minimalnih osebnih dohodkih delavcev, ugotavljamo minimalne osebne dohodke na

temelju prehodnih in zaključnih določb zakona o delovnih razmerjih.

Minimalne osebne dohodke po zakonu o delovnih razmerjih ugotavljamo na podlagi tarifnih postavk, ki so jih določili posameznim delavcem po tarifnih pravilnikih gospodarskih organizacij, sprejetih po določilih XIX. poglavja zveznega družbenega plana za l. 1957, to je dejansko po veljavnih tarifnih postavkah, če so bile pravilno izdane po omenjenih predpisih. Za gospodarske organizacije, ki v l. 1957 razdeljujejo skupni dohodek z ugotavljanjem dohodka, vzamemo kot tarifne postavke neto tarifne postavke, določene po tarifnih pravilnikih za l. 1957, ki so služili za določitev zaščitenega sklada plač.

Omenjene tarifne postavke je treba najprej preračunati v nove zneske z vključitvijo ustreznih prispevkov proračunom iz osebnega dohodka, prispevka za socialno zavarovanje in prispevka za stanovanjsko graditev, nato pa zmanjšati za 20 %. Dobljeni znesek pomeni minimalni osebni dohodek.

Minimalni osebni dohodek pomeni po eni strani pravico delavca, pod katero mu ni mogoče določiti tarifne postavke in pod katero ga tudi ni mogoče izplačati

ne glede na realizirane dohodke gospodarske organizacije, po drugi strani pa služi seštevek minimalnih osebnih dohodkov za ugotavljanje čistega dohodka gospodarske organizacije oziroma za ugotavljanje obveznosti do družbene skupnosti. Minimalni osebni dohodek obračunamo vedno po času prebitem pri delu ne glede na učinek.

Minimalni osebni dohodek pa se poveča v primerih nadurnega dela, nočnega dela in dela na dan tedenskega počitka in na dan državnega praznika s tistim odstotkom, za katerega se po določilih zakona o delovnih razmerjih poveča tarifna postavka delavca.

Razen tega vštujemo v minimalni osebni dohodek delavca še naslednje prejeme: 1. kesonske in predorske dodatke in dodatke za delo v vodi, 2. dodatke za posebne delovne pogoje letalskih mehanikov, 3. letalske dodatke, 4. hranarino za letalca, 5. dodatke za ukrano osebje na cisternskih ladjah (tankerjih) in dodatke ukranemu osebju na ladjah, na katerih prevažajo nevarne tovore, 8. dodatke za potapljače, 7. posebne dodatke steklopihalcem, 8. premijo letalcem in 9. pirotehnični dodatek. Ti prejemki so del minimalnega osebnega dohodka v višini in po predpisih, ki so veljali za razdelitev skupnega dohodka v l. 1957 tako, da jih predhodno povečamo za ustrezne prispevke, nato pa zmanjšamo za 20 odstotkov.

Za delavce v kmetijstvu, gozdarstvu in gradbeništву, katerih osebni dohodek ugotavljamo po učinku, ne kontroliramo časa prebitega pri delu, določimo dolžino pa časa, prebitega pri delu za ugotavljanje minimalnega osebnega dohodka na podlagi doseženega delovnega učinka s tem, da tako ugotovljen delovni čas ne more biti daljši od rednega časa v isti gospodarski organizaciji.

Kot minimalni zneski osebnih dodatkov delavcev v kmetijskih zadrugah služijo zneski pogodbenih plač, to je tistih, ki smo jih uporabljali v l. 1957, povečani za ustrezne prispevke in zmanjšani za 20 odstotkov.

Izplačilo osebnih dohodkov

Izplačila osebnih dohodkov delavca med letom štejemo za akontacije in so lahko omejena (za leto 1958 predlagajo omejitve v višini 50 odstotkov nad minimalnimi osebnimi dohodki), dokler se ne omejitve po odobritvi zaključnega računa.

Zakon o delovnih razmerjih, ki regulira tudi način izplačila, zagotovitev sredstev za izplačilo, način pokritja za primer nerealizacije zadostnega dohodka kakor tudi možnost zagotovitve sredstev po občinskem ljudskem odboru v primeru, če gospodarska organizacija ni realizirala zadostnega dohodka.

Ugotavljanje minimalnega osebnega dohodka po času prebitem pri delu ne prejudicira nobenega načina dejanske razdelitve določenega dela dohodka na osebne dohodke, ker sam sistem svobodne razdelitve čistega dohodka omogoča gospodarskim organizacijam, da najbolj svobodno uvedejo metodo interne razdelitve osebnega dohodka po konkretnih pogojih in potrebah.